

## **Tekst 30. Allerlei (11 p.).**

Deze tekst werd herwerkt op 12/11/24

Klik het hoofdstuk aan dat je wil lezen.

### ***Inhoud***

Theorie en begrijpend helpen. ....	1
Moderniteit (1). ....	2
Moderniteit (2). ....	4
Wetenschap en religie. ....	5
Concentratiekampen.....	7
Stigmatisering. ....	8

### **Theorie en begrijpend helpen.**

**Bibl. st.:** *I. De Bie, Stemmen horen*, in: Humo 27.01.1996, 22/27. - Wij vatten het wezenlijke samen.

### ***Basisgegevens.***

Rijksuniversiteit - Limburg.- Prof Romme en werkgroep bestuderen sinds omtrent 1989 mensen - kinderen inbegrepen - die stemmen horen. - Romme : "Mijn huisarts is een zeiler. Hij heeft mij verteld dat hij stemmen hoorde toen hij achtenveertig uren alleen op zee was: "Het is echt alsof je zit met iemand te converseren" zei hij". - "In 34 % van de gevallen hebben mensen zowel visuele als auditieve hallucinaties maar die twee passen niet bij elkander" - De Bie: "Twee procent van alle mensen hoort stemmen. Slechts een minderheid van de stemmenhoorders is ook echt ziek of geestelijk gestoord. Dat hebben onderzoeken aan de Rijksuniversiteit - Limburg aangetoond".

### ***Het begin.***

Romme. - Het is begonnen met een patiënte die heel veel last had van stemmen en die niet tevreden was over de manier waarop de psychiatrie daarop inging. Die stemmen werden toen door iedereen in de psychiatrie - dus ook door mij - gezien als een ziektesymptoom. Mijn patiënte zei terecht : "Dat kan best maar van die ziekte heb ik geen last! Maar met die stemmen valt niet te leven. En de geneesmiddelen helpen niet". - "Ik zei: "Als je echt stemmen hoort, moet ik eerlijk toegeven dat ik daar niets van weet. Het zou

wel eens kunnen dat anderen die ook stemmen horen, jou beter begrijpen dan ik”. - Romme organiseert een bijeenkomst. - “Toen heeft mijn medewerkster Sandra Escher bedacht: “Indien al die mensen stemmen horen en zij herkennen het bij elkaar, dan kunnen wij wel beweren dat het inbeelding is maar daarmee zijn die mensen niet geholpen”.

### **Onbegrip.**

Romme. - “Je hebt mensen die er als kind over konden praten (...). Die zijn er niet veel”. - “Bij een aantal patiënten die al vroeg met stemmen horen begonnen, hebben wij gezien dat zij zich daar nooit vrij hebben kunnen over uiten”. - “Een heleboel mensen hechten er alleen maar belang aan of de rechte lijn naar de volwassenheid wordt afgelegd: echt geïnteresseerd zijn in wat hun kind beleeft, is er niet bij”.

**Theorie.** - Humo. - “Is het niet zo dat die stemmen in de meeste gevallen de eigen gedachten zijn?”. - Romme. - “Dat is de theorie maar zo beleven zij het niet. Wij hebben hier afgeleerd de theorie de voorrang te geven : met jouw overtuiging help je niemand. Ik kan wel denken dat de stemmen iemands eigen gedachten zijn - en ik denk wel dat ik dat denk - maar daarmee help ik mijn patiënten niet(..). Je helpt mensen niet met een theorie”.- Sandra Escher.- “Tachtig procent van de mensen in ons onderzoek zijn ervan overtuigd dat de stem niet van hen is. (...). Als u gelooft dat u de stem van God hoort en ik geloof dat niet, dan kunnen wij daarover in discussie gaan maar daarmee schieten wij niets op”.

### **Tot daar het wezenlijke.**

Men tast a.h.w. in levenden lijve hoe het modern rationalisme - dat in de gevestigde psychologische en psychiatrische ‘theorie’ aan het duiden is - een theorie construeert vanuit diegenen die het gegeven - stem of stemmen horen - niet uit eigen waarneming kennen. Ware theorie vertrekt vanuit het gegeven zelf. Op die wijze vat zij het gevraagde, nl. “Wat juist is het gegeven?”. De oplossing komt pas onder die voorwaarde in zicht.

### **Moderniteit (1).**

**Bibl. st.:** A. Braeckman, *Moderniteit en filosofische kritiek*, in: *Onze Alma Mater* (Leuven) 51 (1997): 2 (mei), 171/192.

G.Fr.W. Hegel (1770/1831) en Fr.W. Schelling (1775/1854) publiceerden samen in 1802 *Ueber das Wesen der philosophischen Kritik überhaupt und ihr Verhältnis zum gegenwertigen Zustand der Philosophie insbesondere*.

**Opm..-** Braeckman stelt voorop de volgende vraag: “Heeft filosofische kritiek nog wel een essentie, iets dat die kritiek tot filosofische kritiek maakt?”. Hij situeert zichzelf daarbij in het hedendaagse sceptische klimaat dat het spreken over “essentie überhaupt”, d.i. het spreken in termen van “het wezen” en dergelijke uitdrukkingen als ‘onwennig’ afwijst.

Ondertussen had filosofische kritiek voor Hegel en Schelling kennelijk wel “een wezen”. Braeckman’s antwoord.- Of filosofische kritiek - voor ons - nog “een essentie” heeft, hangt volgens steller of van “wat moderniteit is”.

### ***Definieermethode.***

Voor het schetsen van “de moderniteit” gaat steller uit van “een ideaaltypische representatie” ervan.- Dergelijke definievorm wil niet een exacte weergave zijn van een concreet historisch gebeuren. Wel tracht die methode inzicht te verwerven in een historische constellatie (versta : een ingewikkeld gebeuren) door de logica (versta : de axioma’s en de toepassingen van die axioma’s) en de krachtlijnen die dergelijke constellatie beheersen, samen te brengen in een gestileerde (versta: het opvallende benadrukkende) en abstracte (versta: nodeloze details verwaarlozende) voorstelling.

### ***Ideaaltypische voorstelling***

Er wordt verwezen naar *Niklas Luhmann, Die Wissenschaft der Gesellschaft*, Frankfurt am Main, 1990.- Wij vatten samen.

### ***Functionele differentiatie.***

Die term betekent “maatschappelijke taakverdeling of specialisme”. - Braeckman - in het spoor van I. Kant (1724/1804; topfiguur van de Duitse Verlichting (Aufklärung)) - stelt voorop dat een cultuur, indien maatschappelijke taakverdeling in haar geldt als het principe van maatschappelijke ordening, ‘modern’ is.

Zo krijgen religie, kunst, moraal, wetenschap en alle andere cultuurtakken eigen ‘specialisten’. Zodoende vervalt de totaliteit der cultuur in zelfstandige deelgebieden. In die graad zelfs dat b.v. kunst enkel als kunst behandeld wordt door de haar toegewijde kunstspecialist en dus kunst als middel tot zedelijke verheffing het aandeel wordt van de moralist die o.m. morele verheffing als specialiteit heeft (a.c., 192).

**Opm..-** ‘Zerstückelung’.- De Duitse taal heeft voor het resultaat van de

moderne `differentiatie' een woord: Zerstückelung', verbrokkeling, - letterlijk: `verstukkeling'. Ziet gij de moralist die in beginsel niet op de hoogte is als specialist van kunst, wel ingaan op dat `stuk' van de kunst dat "moreel verheffend" is als specialist van wat `moraal' is?

Meer nog: kunst zou, volgens het basisaxioma van moderniteit, niet eens meer in dienst mogen staan van morele verheffing!

Dermate - volgens steller - is alles specialistendomein. Alle cultuurproducten moeten `puur' zijn, d.i. enkel hun specialisme vertegenwoordigen. Pure kunst. Pure moraal. Pure religie. Pure wetenschap. Pure filosofie. Afgezonderde domeinen van specialisten.

### ***Filosofie als pure specialiteit.***

Een van de kenmerken van de moderne puurheid is dat de ene specialist niet kan oordelen over alle andere specialismen zonder in grensoverschrijding te vallen. Hij gaat dan zijn grenzen te buiten.- Filosofie dus wordt `afgehandeld' als één specialisme - aldus letterlijk steller - tussen andere. Dus vervalt haar beoordelende rol. De traditionele rol der filosofie - als `metafysica' die het wezen behandelt - was dat zij in het centrum der totale cultuur gesitueerd werd, een sacraal wezen had en normen kon voorschrijven. Zo opgevat heet men ze "het hemels baldakijn" waaronder de rest der cultuur haar wezen krijgt. (A.c., 175). In Kant's taal uitgedrukt : de metafysica was een "archimedisches punt".

## **Moderniteit (2).**

### ***Totaalvisies.***

Braeckman wijst op wat metafysica in het verleden meermaals was, nl. een poging om op encyclopedische wijze een uiteenzetting te geven waarin zo goed als - let wel : zo goed als - alle weten van een tijdvak verwerkt werd.- Dergelijke totaalvisies zijn gecentreerd rond een basisbegrip: die der XVIII-d' eeuwse `philosophes' rond `rationaliteit', die van Hegel rond `Vernunft' historisch opgevat, die van Marx rond een economische rede. Bij Schiller is kunst centraal, bij de denkers van de Wiener Kreis `wetenschap', bij Sartre "menselijke vrijheid", bij Husserl "die Lebenswelt".

Dergelijke omvattende uiteenzettingen vervallen zodra het weten van een tijdvak door geen enkel individueel mens nog beheersbaar is. De moderne periode barst van informatie zo dat encyclopedische metafysica's "uit de mode" geraken. De oorzaak van die uitbarsting van informatie zijn de

hyperspecialisaties waarvan Kant denkt dat zij “het wezen” van de moderniteit vertegenwoordigen.

### ***De oplossing.***

Braeckman verwijst naar Kants uitweg: kan nu nog zijn “reflectie op de mogelijkheidsvoorwaarden (onder meer en vooral het besef van de grenzen) van alle weten”.- Hijzelf beperkt filosofie tot “een praktijk van reflectie”, d.i. weten bezitten en erover nadenken als “reflectief omgaan met weten” (a.c., 187).

### ***Niet uitsluitend beroepsfilosofisch.***

Er bestaat natuurlijk te midden van het aantal specialismen ook een beroepsfilosofie. Maar de voorgestelde ‘reflectie’ mag zich niet beperken tot dat specialisme. Voor alle vormen van ‘weten’ - ook die van het dagelijkse leven - staat de beroepsfilosoof open.

***Opm..-*** Wat natuurlijk zich op domeinextern gebied wagen is. Met de onkunde die aan dat zich buiten het eigen domein wagen verbonden is.

Ziedaar een korte schets van wat moderniteit is en wat dat behelst voor de grenzen der filosofie.

## **Wetenschap en religie.**

***Bibl.st.:*** *J.P. Van Bendegem, Tot in der Eindigheid (Over wetenschap, New Age en religie), 29/62 (Het moderne beeld van wetenschap en religie). Antwerpen/ Baarn, 1997.*

De auteur bekritiseert het standaardbeeld van wetenschap - verzamelen van feiten, regelmatigheden en wetmatigheden opsporen, van wetten naar theorieën overgaan, toetsen van theorieën - en schetst - wat hij heet - een realistisch beeld van wetenschap.

“Het standaardbeeld is niet zozeer een ideale voorstelling van zaken maar veeleer een illusie, zoniet een vervalsing”. (O.c., 43)

### ***De auteur schetst het realistisch beeld schetst als volgt.***

1. Wetenschap is probleemoplossing.- Wat het standaardbeeld bevat, is “erop gericht een probleem van een bepaald type op te lossen”(o.c., 43).

2. Wetenschap is voorspellen.- Wetenschap, eens dat zij een graad van volwassenheid bereikt heeft, bedenkt toetsingen die het vermogen om te

voorzien wat - volgens b.v. een bepaalde theorie - normaal moet gebeuren, vooropstellen..

3. Wetenschap verklaart.- Dat is het beantwoorden van waarom - vragen.

4. Wetenschap behelst veelduidigheid.- Dit behelst dat n.a.v. eenzelfde probleem een meervoud van theorieën gelden.

5. Wetenschap behelst vooruitgang.- Dit behelst niet dat deze vooruitgang 'rechtlijnig' is en op juist den type van eindstand moet uitlopen.

Volgen nu twee kentrekken die eerder als buiten dan als binnen de wetenschap door velen opgevat worden.

6. Wetenschap behelst metafysica.- "Eigenlijk is de metafysica al aanwezig bij de eenvoudigste vraag: "Welke entiteiten bestaan er? Zijn er elektronen, atomen? (...). Zijn er mentale toestanden? Vaak is deze metafysica impliciet gegeven.(...)" (o.c., 45).

7. Wetenschap is maatschappelijk ingebed.- M.a.w.: de hele cultuur weerspiegelt zich in het wetenschappelijk proces. Zo doen primitieven geen atoomproeven!

Volledigheid inzake het beantwoorden van problemen - specifiek wetenschappelijke of extrawetenschappelijke - zit niet in bovenstaande omschrijving: wetenschap beantwoordt niet alle vragen.

### **Religie.**

O.c., 51vv.- Religie beperkt tot "een geheel van opvattingen" omschrijft steller als een in taal uitgedrukte theorie die

1. het toonbeeld van een wetenschappelijke nabootst,
2. op 'totaliteit' aanspraak maakt,
3. zich doorgaans op metafysisch vlak beweegt zonder het - wat steller heet - fysisch vlak uit te sluiten,
4. in ieder geval minstens een 'metafysische' entiteit (een godheid b.v.) als werkelijkheid duidt,
5. al of niet als religieus erkende teksten gebruikt.

**Opm..-** Eigenaardig is wel dat alle ernstig te nemen uiteenzettingen over religie al de kentrekken van de 'realistische' wetenschap aantonen: probleemoplossing, voorspelling, verklaring, meervoud van duidingen, vooruitgang, - metafysica (ook indien de aanhangers ervan het begrip niet uitdrukkelijk hanteren), cultuurverbondenheid.

De 'vooruitgang' in religie is minstens gedeeltelijk een andere dan die van

de wetenschap (denken wij aan de Bijbel met zijn reeks `verbonden' die met de cultuurstadia gelijke tred trachten te houden) maar hij is er! Of de totaliteitsaanspraak radicaal is, valt bij studie der religies te betwijfelen. Bij de `fanatieke' duiders van religie ("de hunne") wel. Maar bij de andere aanhangers?

In alle geval: Van Bendegem's schets van reële wetenschap is zeer duidelijk bij te treden en zijn vergelijking "wetenschap/ religie" werkt stimulerend maar zijn `beeld' van religie lijkt ons aan voorbehoud onderhevig. Wat gezien zijn metafysische keuze niet verwonderlijk is.

Hij beperkt in zijn vergelijking "wetenschap/ religie" religie tot een geheel van opvattingen. Wat het geheel der religie dat meer is dan "een geheel van opvattingen", niet recht laat wedervaren.

### **Concentratiekampen**

Een omheining waarbinnen 'vijanden' opgesloten worden.-- Laat ons zo voorlopig definiëren.

Het is bekend dat de Engelsen in Zuid-Afrika het eerst concentratiekampen hebben ingericht.-- Daarna komen de Russische communisten (wat gewoonlijk niet ter sprake komt).

*M. Heller/ Al. Nekrich, L' utopie au pouvoir (Histoire de l 'URSS de 1917 à aujourd' hui), Paris, 1982, 54s., vermeldt.*

Voor Vl. Ouljanov Lenin (1870/1924) was het toonbeeld van de communistische dictatuur - reeds K. Marx had het erover - de dictatuur der Franse jakobijnen (le Club des Jacobins (oct. 1789/ nov. 1794)) en la Commune de Paris (juli 1794). In *De staat* en *De revolutie* definieert Lenin de dictatuur als een macht die door niets gehinderd wordt en op dwang steunt. Het proletariaat kan dit niet. Wel de avant-garde ervan, de communistische partij. -- In dat kader - axiomatiek - situeert zich het communistische concentratiekamp.

Aan L. Trotzki (1879/1940) komt de eer toe als eerste de term gebruikt te hebben: in zijn bevel van 04.06.1918 eist hij dat de Tsjecho-Slovaken die zouden weigeren de wapens neer te leggen, in concentratiekampen opgesloten worden. Op 26.06.1918 stelt Trotzki voor behalve de bourgeoisie ook officieren die dienst weigeren in het rode leger "als bourgeois" op te sluiten in concentratiekampen. In augustus 1918 breidt hij "het cliënteel" der

concentratiekampen uit tot “loense agitatoren, contrarevolutionaire officieren, saboteurs, parasieten, speculanten.

Op 09.08.1918 wordt Lenin ongerust inzake de omvang van de boerenopstand in de streek van Penza. Hij telefoneert naar het uitvoerend comité van de streek en eist dat een massaterreur in gang gezet wordt tegen de ‘koelakken’ (rijke grootgrondbezitters), de popen (orthodoxe priesters) en de witte wachten en dat twijfelachtige elementen in een concentratiekamp buiten de stad opgesloten worden.

Op de derde plaats is er de ‘shoah’ (Hebreeuws voor ‘ramp’ of ‘uitroeiing’), d.i. het genocide der nationaalsocialisten (in hoofdzaak maar niet alleen Joden geldend), dat in Konzentrationslager geschiedde. -- In tegenstelling tot de twee vorige modellen krijgt het nazitype de meeste aandacht in de media en in de bedenkingen omtrent concentratiekampen.

### **Stigmatisering.**

‘Stizo’, oud Grieks, betekende “ik breng een merkteken aan”. ‘Stigmatias’ betekende “een met een rood (heet) ijzer gemerkte.

#### ***Beginnen wij met een geval.***

**Bibl. st.:** -- E. Jozsef, *Padre Pio*, in: *Le Temps* (Genève) 03.05.1999, 37;  
-- P. Briel, *Un religieux persecute par l’ église*, *ibid.*.

#### ***Zalig verklaard.***

Francesco Forgione (1887/1968), kloosternaam Padre Pio, werd op 02.05.99 zalig verklaard. In Zuid-Italië, het armere Mezzogiorno, gaat hij door als de populairste ‘heilige’, inzonderheid bij de armeren. Bij de ‘ontwikkelden’ roept hij voorbehoud op.

#### ***De aarzelingen van het Vaticaan.***

Kort geschetst: Paus Johannes XXIII (1881/1963) hield er niet van. Paulus VI (1897/1978) verbood in 1965 de vervolgingen. Pas Johannes-Paulus (Karol Wojtyla) deed op Padre Pio beroep voor de genezing van een hem bevriende vrouw met kanker.-- Padre Pio deed immers tegen het Vaticaanse concilie II (1962/1965) de mis in het Latijn voort! Maar vooral in 1918 krijgt hij de stigmata. Zodra het Vaticaan daar lucht van had, stuurde het in de loop van einde 1918 en van 1919 een reeks artsen op Padre Pio af.

### **Geen onecht fenomeen.**

Dra stond het vast: Padre Pio was werkelijk gestigmatiseerd. Met geen enkel medisch middel was hij geneesbaar! Hij verloor vijftig jaren lang per dag zo'n tas bloed.

### **Duidingen.**

De wetenschapsmensen vervielen in de volgende duidingen.

1. Loutere vaststelling.
- 2.1. Neurologische verklaring (huid- en bloedvatenfenomeen).
- 2.2. Psychologische verklaring (auto- of heterosuggestie).
- 2.3. Psychiatrische verklaring (neurose, psychose).
3. Radicale onverklaarbaarheid.

Tot daar onze Padre Pio, nu zalig verklaard, ooit verbod opgelegd door het Vaticaan publiek de mis te doen of biecht te horen.

### **Nadere belichting.**

**Bibl. st.:** J.H. Van der Veldt, *Stigmatisation*, in: *Encyclopaedia Britannica*, Chicago, 1967, 21:244f..

Onder de toentertijd gekende 330 gestigmatiseerden (vanaf S. Franciscus van Assisi (1182/1226), die een 'traditie' inluidde) waren er enkel een zestigtal gelukzaligen of 'heiligen' in de Kerk. Volgens Dr. Imbert-Goubère zijn er op 321 gestigmatiseerden enkel 41 mannen maar wel 280 vrouwen (+/- 1/7). Dit percentage alleen al stemt tot nadenken: waardoor/ waarom zoveel vrouwen? Doch laten wij stilstaan bij een definitie.

### **Fenomenologie.**

Levende personen vertonen 'wonden' (stigma's) aan handen, voeten, onder het hart, net als de gekruisigde Christus. Soms ook op het hoofd (doornenkroon) en schouders en rug (kruisdraging).-- Ofschoon ongelovigen en protestanten ooit gestigmatiseerd waren, is de grote meerderheid katholiek en vrouwelijk.

### **De reden van zalig- of heilig verklaring.**

Niet paranormale 'wonderlijke' fenomenen zoals stigmata of zelfs 'mirakels', wel de heroïsche graad van 'gerechtigheid' (gewetensvol gedrag), bevestigd door minstens een 'mirakel' (dat goed getoetst is) : ziedaar de reden van de verklaring der kerk. Deze spreekt zich niet uit over b.v. stigmata.

### ***Het fenomeen, ja, maar de verklaring?***

Naarmate de moderne wetenschap vordert wordt de kerk voorzichtiger. Want er zijn soorten stigmata. De 'natuurlijke' (of misschien buitennatuurlijke of paranormale) stigmata wonden, zoals hoger reeds geïnsinueerd, medisch verklaard: bedrog -- auto- of heterosuggestie, -- psychosomatiek, psychiatrie en zo.

Paus Benedictus XIV (1740/1758 (o.m. in het spoor van S. Franciscus van Sales (1567/1622)), kenner van paranormale fenomenen, nam aan dat 'gerechtige' mensen stigmata kunnen vertonen die, ofschoon buiten-natuurlijk, toch een strikt bovennatuurlijke oorsprong hebben. En dus door God - als teken misschien - gewild zijn.

***Opm.***-- En er zijn de occulte duidingen.

*R. Ambelain, Le vampirisme*, Paris, 1977, 180/166 (*La stigmatisation*), stelt de hypothese voorop dat stigmata een vorm van vampirisme (*opm.*: bloedziel-uitzuiging) zijn.

De vraag is immers: "Waarvandaan komt dat dagelijkse bloed?". Het vormt zich in het lichaam. Maar, occult gezien, is dit de materialisering van een levenskracht of fluïdum dat er te veel is en a.h.w. overloopt in de bloedvorm.

Maar de vampieren in de graven vertonen eveneens 'hai.matidrosia', het zweten van bloed! Ambelain vermeldt, o.c., 117/125, Makhlouf (1828/1898), wiens stoffelijk overschot bloed afgeeft dat uit zijn graf vloeide (vermengd, terloops, met 'water'). In Libanon wordt hij als heilige vereerd. Maar voor occultisten stelt zijn bloedzweten het probleem van zijn mogelijk vampirisme: door (onbewust wellicht) de bloedziel (levenskracht in het bloed) uit te zuigen door een occult mechanisme is zo iemand ertoe in staat bloed te 'produceren'.